

Escola Superior
de Ciències de la Salut

Centre adscrit a la

TABAC, ALCOHOL I DROGUES EN L'ADOLESCÈNCIA: ESTUDI DESCRIPTIU

MEMÒRIA FINAL -TFG II

Carla Ramos Serrano
Tutora: Carolina Chabrera
Treball Final de Grau
Curs acadèmic 2013-2014

AGRAÏMENTS

En primer lloc donar les gràcies a la meva tutora del treball final de grau, Carolina Chabrera, pel seu assessorament i per la confiança que ha dipositat en mi i en aquest treball.

Agrair en Miquel Manzano, director de l'institut IES Domènec Perramon per haver permès realitzar aquest estudi i a l'Ana Isabel Martínez, coordinadora de l'institut, per la seva disposició i gran col·laboració.

Gràcies també als meus amics, Pedro José Morales i Pol Martínez, pels coneixements i consells que m'han brindat per la correcta utilització del programa d'edició d'imatges digitals.

ÍNDEX

1. Resum	p. 4
2. Introducció	p. 6
3. Objectius	p. 9
4. Metodologia	p. 9
5. Resultats	p. 10
6. Discussió	p. 15
7. Conclusions	p. 16
8. Implicació potencial	p. 17
9. Bibliografia	p. 18

ANNEXES

Annex 1: Cronograma	p. 21
Annex 2: Enquesta sobre el consum	p. 22
Annex 3: Consentiment informat	p. 27

1. RESUM

Introducció: El tabac és la substància amb la qual els adolescents mantenen un contacte més precoç seguit de l'alcohol i el cànnabis, observant l'edat mitjana d'inici de consum entre els 13-14 anys. Promoure estils de vida saludables en joves, és rellevant donat que es tracta d'una etapa decisiva en la consolidació de comportaments.

Objectius: Descriure el consum de tabac, alcohol i altres drogues dels estudiants de 3r i 4t d'ESO i 1r i 2n de Batxillerat de l'IES Domènec Perramon d'Arenys de Munt.

Material i mètodes: Estudi descriptiu transversal de dos mesos de duració, sobre una mostra de 175 estudiants de 14-18 anys. Es va utilitzar un qüestionari autoadministrat, anònim i voluntari que contenia les següents variables principals: factors rellevants del consum de tabac, alcohol y altres drogues, la percepció de risc per la salut davant el consum i els coneixements bàsics sobre cada substància.

Resultats: L'edat mitjana de la mostra és de 15,5 anys. El 59,4% dels estudiants han provat alguna vegada el tabac. Són fumadors habituals el 43,8%, dels quals consumeixen diàriament el 41,3%, ocasionalment el 28,3% i esporàdicament el 30,4%. El consum de tabac i alcohol mantenen una associació molt estreta, l'edat mitjana d'inici de consum de les dues substàncies és de 13-14 anys. El 77,7% de la mostra ha provat alguna vegada begudes alcohòliques i el 78,8% d'aquests, actualment també en consumeixen. El 36% de la mostra ha consumit alguna vegada drogues il·legals. S'observa una associació significativa ($p < 0,05$) entre el consum de drogues i l'hàbit de fumar.

Conclusions: El consum de tabac, alcohol i cànnabis entre els adolescents segueix essent elevat. Els resultats de l'anàlisi del consum de substàncies entre els joves, emfatitzen la necessitat de crear o millorar les activitats dirigides a la prevenció del consum precoç d'aquestes substàncies.

ABSTRACT

Introduction: Tobacco is the substance with which teenagers keep a precocious contact followed by alcohol and cannabis, the average age of the initial consumption is between 13-14 years. Promoting healthy lifestyles in young people is important, considering that it's a decisive period in the behavior consolidation.

Objective: Describe the consumption of tobacco, alcohol and other drugs of the students of 3^d and 4th "ESO", and 1st and 2nd "Batxillerat" of the secondary school "IES Domènec Perramon" from Arenys de Munt.

Material and methods: Sectional descriptive study of the duration of two months, with a sample size of 175 students between 14-18 years. We used a self-administered questionnaire, anonymous and voluntary that contained the following main variables: the relevant factors of smoking, alcohol and other drugs, perception of the health risk to the consumer and basic knowledge of each substance.

Results: The average age of the study participants is 15,5 years. The 59,4% of the students have tried smoking at least once. Smokers are 43,8%, from which 41,3% are consuming daily, occasionally 28,3% and 30,4% from time to time. Tobacco and alcohol keep a very close association; the average age of the consumer beginning of these substances is 13-14 years. The 77,7% of the sample has tried sometimes alcohol and 78,8% of those are also currently consuming. From the sample, 36% of the students has used sometimes illegal drugs. We can observe a significant association ($p < 0,05$) between drug use and smoking.

Conclusions: The consumption of tobacco, alcohol and cannabis among adolescents remains high. The results from the analysis of the substances consumption among young people emphasize the need to create or improve the activities aimed to the prevention of early consumption of these substances.

2. INTRODUCCIÓ

El tabaquisme no ha deixat de ser una de les majors amenaces en l'àmbit de la salut pública i la primera causa que es pot prevenir per evitar la mort i la morbiditat en els països desenvolupats¹⁻³. Segons la OMS, actualment el tabac pot causar la mort de 6 milions de persones cada any, de les quals més de 5 milions són fumadores o han consumit el producte i les 600.000 restants són o han estat fumadors passius. Si es manté la tendència actual, es preveu pel 2030 que més de 8 milions de persones morin prematurament per malalties relacionades amb el tabac⁴.

Els efectes nocius que produeix el tabac a la salut no només afecta els fumadors sinó també a aquells que estan exposats al fum^{5,6}. Per aquest i altres motius l'Estat Espanyol va implantar la Llei 28/2005, el 26 de desembre, la qual promou mesures sanitàries per afrontar el tabaquisme; regulant la venda, el subministrament, el consum i la publicitat dels productes del tabac⁷. L'aplicació de la llei va cessar la incidència del consum respecte als anys anteriors a la llei antitabac, amb una prevalença del 47,8 % al 42,8% en el 2003 i el 2009 respectivament⁸. La tendència al descens en la prevalença del tabac observada en la població adulta sembla no ser tan significativa entre els joves de 14-18 anys, tenint en compte que el nombre de fumadors habituals s'ha mantingut respectivament, des del 2006 al 2010 amb un 27,8% i un 26,2%^{9,10}.

Els efectes perjudicials del tabaquisme sobre la salut són molts, principalment quan es comença a fumar en edats joves. El tabac és considerat la substància amb què els estudiants de secundària tenen un contacte més precoç juntament amb l'alcohol, considerant l'edat mitjana d'inici entre els 13-14 anys^{1,2,9}. Actualment, l'èmfasi de trobar la identitat personal, la independència o la necessitat de ser acceptat pel grup d'iguals, l'adolescència es converteix en un bon facilitador de l'inici del consum de drogues tan legals com il·legals¹¹⁻¹³.

L'evidència sobre les conseqüències greus que el consum de substàncies té per la salut, és una de les raons pel qual és considerat un tema preocupant. Així, en termes generals, els efectes del tabac a curt termini entre els joves inclou amb major freqüència danys respiratoris, per exemple, dispnea, tos i exacerbacions asmàtiques, a més d'addicció a la nicotina¹⁴ i el risc associat al consum d'altres drogues¹⁵; el consum d'alcohol pot provocar danys orgànics múltiples, conductes de risc, agressives i violentes; i el consum de cànnabis pot comportar alteracions de la memòria i l'aprenentatge, malalties broncopulmonars i alteracions psiquiàtriques¹⁶.

Segons l'informe de l'Enquesta Estatal sobre l'ús de Drogues en Estudiants d'Ensenyança Secundària (ESTUDES 2010), les drogues més consumides per estudiants de 14 a 18 anys han estat l'alcohol, el tabac i el cànnabis. Les estadístiques mostren que un 75,1% han consumit alcohol alguna vegada, un 39,8% tabac i un 33% el cànnabis. El consum en els últims 30 dies, previs a l'enquesta, van ser del 63% l'alcohol, 26,2% el tabac i 17,2% el cànnabis. Pel que fa a altres substàncies il·legals el consum és minoritari entre els estudiants, situant-se entre l'1% i el 3,9% els estudiants que ho han provat alguna vegada i entre el 0,5% i l'1,5% els que han consumit durant l'últim mes. Les drogues il·legals més esteses, les quals el seu consum ha crescut en els últims anys són el cànnabis i la cocaïna amb un 17,2% i l'1,5% respectivament⁹. Certs estudis indiquen que el consum de drogues legals en l'adolescència, és més prevalent en el sexe femení que en el masculí, mentre d'altres no han destacat diferències significatives^{17,18}.

Respecte a les dades de l'última edició a Espanya de l'estudi Health Behaviour in School-age Children (HBSC-2010), consumeixen tabac diàriament un 3,1% d'adolescents entre 13-14 anys, un 12,6% de 15-16 anys i un 21,3 % de 17-18 anys, essent més alt el consum en els adolescents de major edat; igualment, el percentatge d'abstemis és menor en els adolescents més grans: 79,1% als 11-12 anys, 52,2% als 13-14 anys, 22,9% als 15-16 anys i 10,9% als 17-18 anys i la freqüència d'episodis d'embriaguesa també registra un augment amb l'edat, essent més alta en els adolescents de major edat, amb un 3,5% als 11-12 anys davant un 68,8% als 17-18 anys. En el cas del consum de cànnabis, es torna a detectar un increment del consum en els adolescents escolaritzats de major edat, així per exemple, en els últims 12 mesos han consumit 1-2 vegades cànnabis un 10,6% als 15-16 anys davant un 14,4% als 17-18 anys^{19,20}.

Davant aquesta situació de consum de substàncies entre els adolescents en edat escolar i les seves respectives conseqüències, és fàcil entendre la necessitat de realitzar programes preventius en aquest àmbit, així com de millorar el disseny o la implementació dels programes ja existents²¹. La promoció dels estils de vida saludables, adquireixen una especial importància en el període de l'adolescència, donat que es tracta d'una etapa decisiva en l'aprenentatge i la consolidació dels comportaments que determinen els estils de vida^{21,22}. Conèixer la prevalença del consum de tabac, alcohol i drogues en la població adolescent, contribueix a una major conscienciació del problema i afavoreix el plantejament d'estratègies de prevenció. Els centres escolars són el marc idoni per l'estudi d'aquests hàbits, com per posar en marxa programes saludables²³.

A Espanya, les primeres experiències centrades en la prevenció de les drogues daten del 1975, essent el 1978 quan apareixen els primers treballs publicats. La gran majoria dels programes no avaluaven l'eficàcia de les intervencions realitzades, fet que ha suposat a la pràctica un fre en el desenvolupament d'aquest camp²⁴. La darrera avaluació a Catalunya, ha estat del Programa de Salut i Escola (PSiE). Va ser implementat a tots els territoris de la Regió Sanitària de Barcelona, el curs escolar del 2004-2005 pel Departament de Salut i el Departament d'educació de la Generalitat de Catalunya. El programa adapta els serveis sanitaris, per tal d'afavorir l'accessibilitat dels adolescents als programes de salut amb garanties de privacitat i confidencialitat²⁵. L'objectiu principal és millorar la salut dels adolescents a través d'accions de promoció de la salut, de prevenció de les situacions de risc i l'atenció precoç a problemes de salut relacionats, preferentment amb la salut mental, la salut afectiva i sexual, el consum de drogues, alcohol i tabac i els trastorns relacionats amb l'alimentació. Malgrat que la població objecte del programa són els alumnes de 3r i 4t d'ESO, també poden acudir a les consultes alumnes d'altres cursos. Els principals motius de consulta del curs 2010-2011 són la sexualitat i l'afectivitat seguit del consum de substàncies amb el 30,3% i el 13,2% respectivament. Resultat que ens permet determinar, en certa manera, les inquietuds dels adolescents pel que fa a l'àmbit del consum de drogues²⁶.

Al llarg de les últimes dècades, s'han desenvolupat i avaluat un gran nombre d'intervencions per prevenir el consum i l'abús de drogues a l'Estat Espanyol. La majoria s'han dut a terme a les escoles i han estat dirigits a l'alumnat, tot i que en determinades ocasions s'ha estès a les famílies i a la comunitat en general²⁷. La naturalesa multi causal de l'abús de substàncies en l'adolescència, justifica que les intervencions preventives es dirigeixin principalment a la modificació dels diversos factors de risc²⁸. Les intervencions escolars amb major evidència d'eficàcia són les basades en els mètodes que combinen l'adquisició del coneixement mitjançant mètodes interactius²⁴.

Tot i que les intervencions esmentades són capaces d'aconseguir els objectius educatius plantejats, generalment, tenen un escàs efecte respecte als objectius conductuals com: la disminució a curt termini de la prevalença i l'augment de l'edat d'inici del consum²⁹. Per aquests motius, és rellevant emfatitzar la necessitat que les iniciatives desenvolupades des de l'àmbit educatiu es duguin a terme juntament amb programes comunitaris i polítiques globals²³.

3. OBJECTIUS

L'objectiu general d'aquest estudi és descriure el consum de tabac, alcohol i altres drogues dels estudiants de 3r i 4t d'educació secundària obligatòria (ESO) i 1r i 2n de Batxillerat de l'IES Domènec Perramon d'Arenys de Munt.

Els objectius específics són:

- Identificar els factors rellevants en la seva relació amb el consum de tabac, alcohol i/o altres drogues.
- Conèixer el grau de percepció de risc per la salut davant el consum de les diferents substàncies.
- Determinar el grau de coneixement dels efectes perjudicials per la salut associats al consum de cada substància.

4. METODOLOGIA

Es va realitzar un estudi descriptiu transversal, durant el mes de març i abril del 2014 (annex 1). La població d'estudi està constituïda pels adolescents dels cursos de 3r - 4t d'ESO i 1r - 2n de Batxillerat d'entre 14-18 anys de l'Institut d'Educació Secundària Domènec Perramon d'Arenys de Munt (N= 205 alumnes).

La mostra s'obté a partir d'un mostreig de conveniència, obtenint finalment una mostra total de 175 alumnes matriculats en els cursos esmentats anteriorment, durant el curs escolar 2013-2014 (Figura 1).

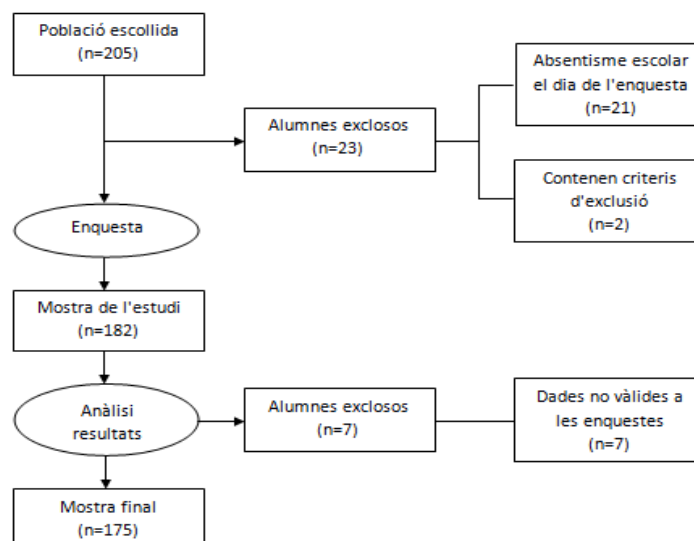

Figura 1. Procediment de l'estudi.

S'han utilitzat els següents criteris d'inclusió: ser alumne de l'IES Domènec Perramon, estar cursant 3r - 4t d'ESO o 1r i 2n de Batxillerat i tenir d'entre 14-18 anys. I pel que fa als criteris d'exclusió: no voler participar en l'estudi i no saber llegir o entendre el català.

L'instrument de mesura utilitzat és una enquesta autoadministrada (annex 2), estructurada en 3 blocs. El bloc 1 conté preguntes sobre el consum de tabac, el bloc 2 del consum d'alcohol i finalment el bloc 3 consum de drogues il·legals. El qüestionari conté 33 preguntes; 6 d'estil binari, 3 de tipus likert (molt, bastant, no gaire, en absolut) i 24 de resposta múltiple de 4 o 6 respostes de fàcil comprensió.

Va ser distribuïda durant els mesos de març i abril del 2014, requerint prèviament el consentiment informat (annex 3) i l'aprovació del director del centre. El qüestionari és totalment anònim, aspecte que es va aclarir amb especial èmfasi als alumnes, per afavorir una millor i major col·laboració. Es va repartir durant una hora lectiva, en absència del professor, però sota la supervisió de l'investigador.

Les principals variables d'estudi són: factors rellevants del consum de tabac, consum d'alcohol i consum d'altres drogues, coneixements bàsics sobre cada substància i percepció del risc per la salut.

Una vegada omplerts tots els qüestionaris es va realitzar el buidatge de les dades mitjançant l'Excel i el posterior anàlisi estadístic amb el programa G-Stat. Es va dur a terme l'anàlisi descriptiu de les variables mitjançant: la mitja i la moda com a mesures de tendència central, el percentatge i la raó a partir de taules de freqüència i l'anàlisi descriptiu bivariant.

5. RESULTATS

Es va obtenir una mostra de 182 alumnes, dels quals 7 (3,8%) es van desestimar per incorrecta complementació de les dades, quedant una N final de 175.

A la taula 1 es poden observar les característiques de la mostra. L'edat mitjana ($\pm$ desviació estàndard) és de $15,5 \pm 1,25$ anys.

El 59,4% de la mostra han provat alguna vegada el tabac. Són fumadors habituals el 44,2%, dels quals consumeixen diàriament el 41,3%, ocasionalment el 28,3% i esporàdicament, és a dir quan surten de festa, el 30,4%. Consumeixen tabac per primera vegada ≥ 13 anys 52 (50%) alumnes, entre els 14-15 anys 46 (44,2%) i entre els 16-17 anys 6 (5,8%). No s'observen diferències significatives entre sexes pel que fa a l'edat d'inici del consum. El 32,6% dels estudiants han fumat, en els últims 30 dies, entre 2-5 cigarretes al dia i un 17,4% entre 6-10. La prevalença de fumadors diaris (figura 2) augmenta en relació amb l'edat fins a 1r de batxillerat i

disminueix en un 6,1%, respecte aquest, a 2n de batxillerat. El 45,2% dels alumnes de 3r d'ESO afirma consumir tabac actualment, dels quals gairebé la meitat són fumadors esporàdics, un 28,6% fumadors ocasionals i amb el mateix percentatge fumadors diaris. A 1r de batxillerat cap dels alumnes refereix mantenir un consum esporàdic de tabac.

Variables sociodemogràfiques	N(%)
Sexe	
Masculí	92 (52,6)
Femení	83 (47,4)
Edat	
14	44 (25,2)
15	49 (28)
16	38 (21,7)
17	31 (17,7)
18	13 (7,4)
Curs	
3r ESO	63 (36)
4t ESO	42 (24)
1r Batxillerat	44 (25,1)
2n Batxillerat	26 (14,9)
Hàbit de sortir de festa	
Tots els dies	1 (0,6)
Tots els caps de setmana	17 (9,7)
En dies puntuals	129 (73,7)
Mai	28 (16)
Diners disponibles (€/setmana)	
1-5	31 (17,7)
6-10	55 (31,4)
11-15	30 (17,2)
16-20	11 (6,3)
>20	14 (8)
No dispo de diners	34 (19,4)

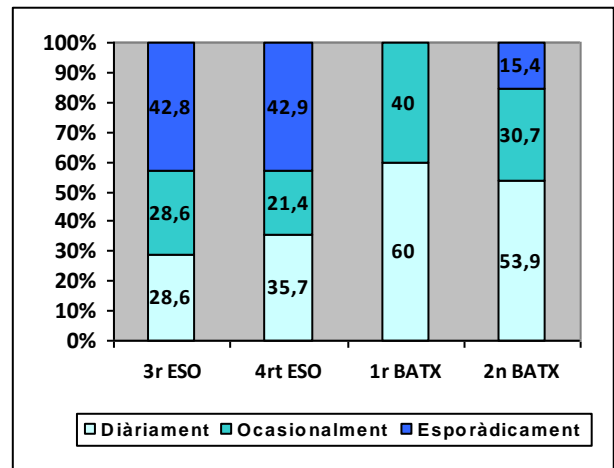

Figura 2. Consum de tabac en funció del curs escolar.

Taula 1. Característiques de la mostra (n=175).

*ESO: Educació Secundària Obligatòria

A la figura 3 es poden observar les diferències de consum significatives ($p < 0,005$), entre els fumadors habituals de sexe masculí i femení, 13 (26%) i 33 (60%) respectivament. El consum esporàdic és similar al consum diari en el sexe femení, mentre en el masculí predomina el consum diari de tabac.

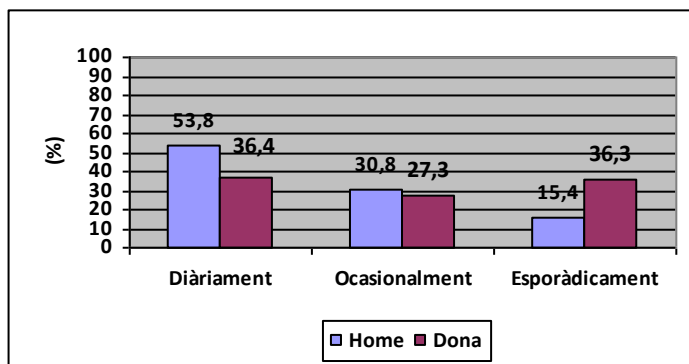

Figura 3. Consum de tabac en funció del sexe.

El 54,4% dels joves no han mencionat als seus pares que són consumidors de tabac, mentre un 13% fumen juntament amb ells (figura 4). El 58,7% dels estudiants fumadors, no perceben un risc massa elevat per la seva salut, tot i conèixer els efectes tòxics del tabac i els seus derivats (figura 5).

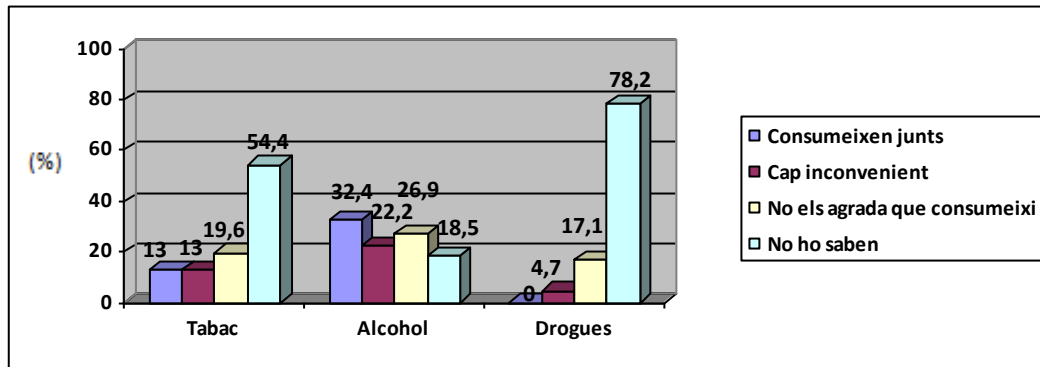

Figura 4. Inconvenients dels familiars davant el consum.

El consum de tabac i alcohol mantenen una associació molt estreta, de manera que el 96% dels estudiants que han provat el tabac alguna vegada, també han provat l'alcohol (Taula 2). El 77,7% de la mostra ha provat alguna vegada l'alcohol i el 79,4% d'aquests, actualment també en consumeixen. Uns 52 (38,3%) alumnes van provar les begudes alcohòliques ≥ 13 anys, entre els 14-15 anys 80 (58,8%) i entre els 16-17 anys 4 (2,9%). No s'observen diferències significatives entre sexes pel que fa a l'edat d'inici del consum de begudes alcohòliques ($p 0,53$). Només 1 (0,9%) alumne de 2n de batxillerat refereix consumir begudes alcohòliques diàriament (Figura 6). El 76,9 % dels alumnes que consumeixen alcohol, concretament 83, beuen els dies que surten de festa de manera esporàdica.

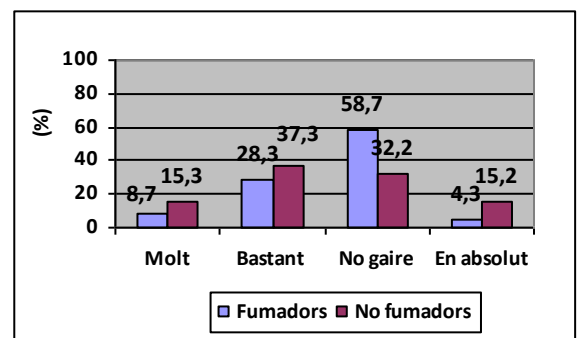

Figura 5. Percepció (preocupació) del risc per la salut entre fumadors i no fumadors.

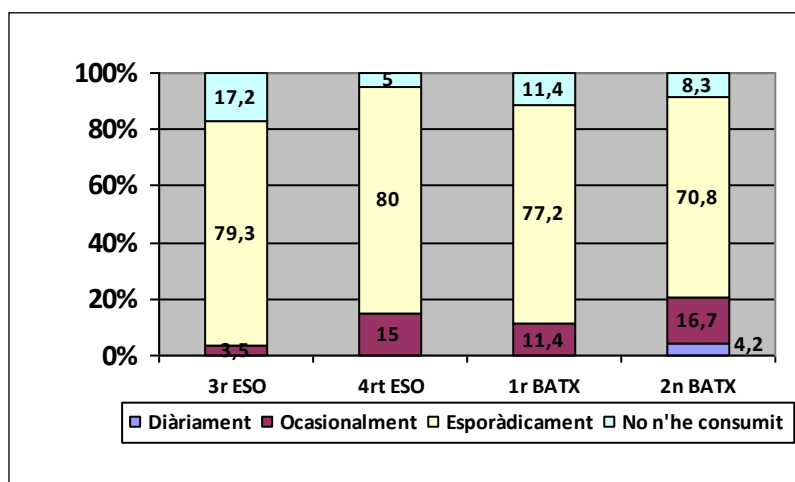

Figura 6. Consum d'alcohol en funció del curs escolar.

A mesura que va avançant l'edat, fins als 17 anys, el nombre d'intoxicacions etíliques també augmenta i experimenta una disminució de la prevalença en els estudiants de 18 anys. Els còctels són les begudes més consumides amb un 90%, seguit de les cerveses i en alguns casos el vi. El 32,4% consumeix alcohol juntament amb els seus pares, els quals són força permissius, un 22,2% no rep tampoc cap inconvenient però no els permeten beure amb ells, un 18,5% no han explicat als pares que consumeixen alcohol i el 26,9% restant, si rep lliçons referents a l'alcohol per part de la família (Figura 4).

CONSUM TABAC CONSUM ALCOHOL	CONSUM TABAC					TOTAL N (%)
	No han provat N=71 (%)	Experimentador N=104 (%)	Fumador diari N=19 (%)	Fumador ocasional N=13 (%)	Fumador esporàdic N=14 (%)	
Han provat alguna vegada	40 (56,3)	96 (92,3)	18 (94,7)	12 (92,3)	14 (100)	136 (77,7)
Consum últim mes						
Diari	0	1 (1,2)	1 (5,6)	0	0	1 (0,9)
Ocasional	1 (4,4)	11 (12,9)	4 (22,2)	2 (16,7)	0	12 (11,1)
Esporàdic	17 (73,9)	66 (77,7)	12 (66,6)	9 (75)	12 (100)	83 (76,9)
No n'he consumit	5 (21,7)	7 (8,2)	1 (5,6)	1 (8,3)	0	12 (11,1)
Gots consumits (últim mes)						
1 got/dia	6 (33,3)	10 (12,9)	1 (5,9)	2 (18,2)	1 (8,3)	16 (16,7)
2-3 gots/dia	6 (33,3)	37 (47,4)	6 (35,3)	7 (63,6)	6 (50)	43 (44,8)
4-5 gots/dia	3 (16,7)	18 (23)	4 (23,5)	2 (18,2)	4 (33,4)	21 (21,8)
≥6 gots/dia	3 (16,7)	13 (16,7)	6 (35,3)	0	1 (8,3)	16 (16,7)
Número d'episodis d'embriaguesa						
Una episodi	8 (34,8)	14 (16,5)	2 (11,1)	2 (16,6)	2 (16,7)	22 (20,4)
Entre 2-3 episodis	4 (17,4)	21 (24,7)	0	5 (41,7)	6 (50)	25 (23,2)
≥ 4 episodis	4 (17,4)	44 (51,8)	15 (83,3)	5 (41,7)	4 (33,3)	48 (44,4)
Mai	7 (30,4)	6 (7)	1 (5,6)	0	0	13 (12)

Taula 2. Relació entre el consum de tabac i alcohol.

*La variable de gots consumits fa referència al consum dels dies de festa.

A la figura 7 es pot observar la percepció de risc dels estudiants que no consumeixen alcohol comparat amb els que ho fan habitualment. El 64,2% de la mostra no percep un alt risc "no gaire" per la seva salut respecte als afectes de l'alcohol, un 4,4% percep un risc "molt" alt, un 16,8% refereix percebre bastant de risc i a un 14,6% no els preocupa en absolut.

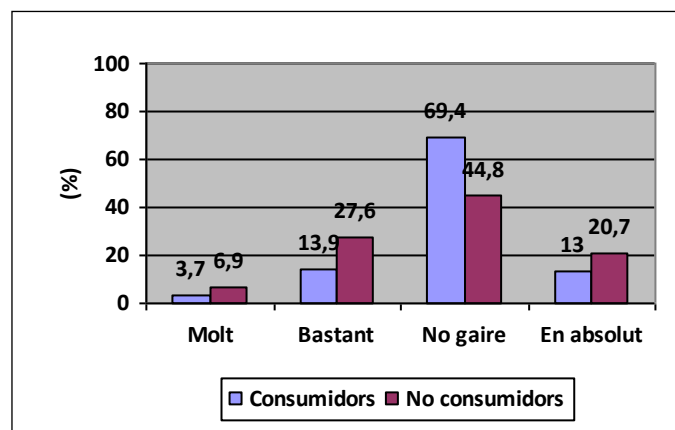

Figura 7. Percepció (preocupació) del risc per la salut entre consumidors o no d'alcohol.

El consum de drogues il·legals presenta una associació significativa amb l'hàbit de fumar

($p < 0,0001$), de manera que l'ús de substàncies tòxiques és nul entre els que no han consumit mai tabac (Taula 3). El 36,6% de la mostra ha consumit alguna vegada substàncies il·legals, de les quals el 25% dels estudiants cursen 3r d'ESO (Figura 8). El cànnabis és la substància més prevalent per excel·lència amb un 100%, seguit de la cocaïna i les amfetamines amb un 1,5%. No han consumit durant l'últim més cap tipus de substància il·legal el 60,9% de la mostra, davant el consum esporàdic del 25%, el consum ocasional del 7,8% i diari el 6,3%.

CONSUM DE TABAC I ALCOHOL CONSUM DE DROGUES	No han provat N(%)		Experimentador N (%)		Consum diari N (%)		Consum ocasional N (%)		Consum esporàdic N (%)		Total N (%)
	Tabac N=71	Alcohol N=39	Tabac N=104	Alcohol N=136	Tabac N=19	Alcohol N=1	Tabac N=13	Alcohol N=12	Tabac N=14	Alcohol N=83	
Han provat alguna vegada	0	4 (10,3)	64 (61,5)	60 (44,1)	18 (94,7)	1 (100)	11 (84,6)	8 (66,7)	9 (64,3)	42 (50,6)	64 (36,6)
Consum últim mes											
Diari	0	1 (25)	4 (6,3)	3 (5)	3 (16,7)	1 (100)	0	0	0	2 (4,7)	4 (6,3)
Ocasionalment	0	0	5 (7,8)	5 (8,3)	5 (27,7)	0	0	2 (25)	0	2 (4,7)	5 (7,8)
Esporàdicament	0	1 (25)	16 (25)	15 (25)	3 (16,7)	0	5 (45,5)	2 (25)	2 (22,2)	12 (28,6)	16 (25)
No n'he consumit	0	2 (50)	39 (60,9)	37 (61,7)	7 (38,9)	0	6 (54,5)	4 (50)	7 (77,8)	26 (61,9)	39 (60,9)
Tipus de substància											
Cànnabis	0	4 (100)	59 (92,2)	55 (91,7)	14 (77,8)	0	10 (90,9)	7 (87,5)	1 (100)	39 (92,9)	59 (92,2)
Cànnabis + Cocaïna	0	0	2 (3,1)	2 (3,3)	2 (11,1)	0	0	0	0	2 (4,7)	2 (3,1)
Cànnabis + Amfetamines	0	0	2 (3,1)	2 (3,3)	2 (11,1)	1 (100)	0	1 (12,5)	0	0	2 (3,1)
Cànnabis +LSD	0	0	1 (1,6)	1 (1,7)	0	0	1 (9,1)	0	0	1 (2,4)	1 (1,6)
Altres	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Barrejat substàncies	0	1 (25)	48 (75)	47 (78,3)	18 (100)	1 (100)	11 (100)	7 (87,5)	5 (55,6)	34 (80,9)	48 (75)

Taula 3. Relació entre els consum de tabac, alcohol i drogues.

Dels 59 estudiants que han consumit únicament cànnabis alguna vegada, el 92% (48 alumnes) han consumit al mateix temps begudes alcohòliques.

Les causes del consum de les diferents substàncies en els adolescents són principalment; la curiositat i la pressió dels amics seguit de la influència dels pares en el cas del tabac i les begudes alcohòliques.

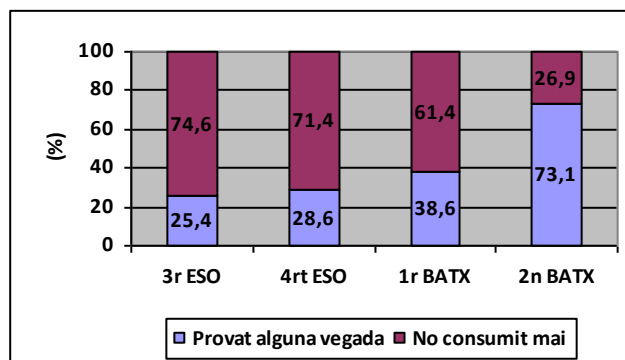

Figura 8. Consum de substàncies il·legals en funció del

L'associació de diverses patologies amb el consum de tabac i alcohol és molt similar en la població. El 44% relaciona més de tres patologies amb el consum de tabac, davant del 41,2% amb l'alcohol. El 35,4% associa el tabac amb dues malalties i el 20,6% només amb una. I pel que fa a l'alcohol el 25,7% el relaciona amb dues patologies i el 33,1% amb una.

6. DISCUSSIÓ

Els resultats de l'anàlisi del consum de substàncies en els adolescents, revelen que el 59,4%, el 77,7% i el 36,6% dels estudiants de l'estudi han consumit alguna vegada tabac, alcohol i drogues respectivament. Les dades mostren l'elevat consum entre els estudiants i concretament el consum precoç, ja que l'edat d'inici es troba entre els 13-14 anys, mateix rang d'edat que altres estudis realitzats^{1,2,9}. S'observa que el consum més prevalent de substàncies s'associa a l'hàbit de sortir de festa, de manera que aquells estudiants que afirmen sortir tots els caps de setmana o cada dia en fan un consum més elevat. Per altra banda, el nivell econòmic dels joves no mostra cap relació amb el consum de substàncies. A l'estudi, la prevalença de consum actual de tabac i alcohol és major en el sexe femení de manera significativa, amb un *p*-valor de 0,005 i 0,028 respectivament. Aquestes dades concorden amb resultats d'altres estudis realitzats a Espanya, en els que també s'aprecia més consum de substàncies en les adolescents^{17,30}.

Tradicionalment l'experimentació o el consum de drogues en els joves de 12 a 18 anys segueix un ordre ascendent, és a dir, s'inicia el consum amb drogues legals i va augmentant. En aquest estudi el "monoconsum" és pràcticament inexistent: més del 92,3% dels que havien provat el tabac consumien també begudes alcohòliques, el 94,7% dels fumadors diaris han provat el cànnabis i més del 75% han consumit tabac, alcohol i cànnabis conjuntament.

El consum diari de tabac augmenta més d'un 20% si el comparem amb l'estudi Health Behaviour in School-age Children (HBSC-2010) on la prevalença és del 21% davant el 42% del mateix²⁰. Tots els joves de 1r de batxillerat (16-17 anys) que consumeixen tabac tenen un consum habitual de més de dos dies a la setmana, fumant el 40% entre 6-15 cigarretes. L'alcohol és la substància més estesa pels joves escolaritzats d'Arenys de Munt, igual que en altres estudis^{18,19,20}, tenint en compte que han consumit begudes alcohòliques més del 60% dels estudiants de 14 anys dels quals el 50% han consumit $\leq$ 13 anys. Els joves de 2n de batxillerat (17-18 anys) presenten menys episodis etílics pel que podríem deduir que el grau de maduresa els aporta major control davant l'abús d'alcohol. Igual que a l'informe de l'Enquesta Estatal sobre l'ús de Drogues en Estudiants de Secundària (ESTUDES 2010), el cànnabis és la droga il·legal més consumida pels joves amb un 100%¹⁸. Entre els alumnes que han provat el cànnabis un 3,1% també han consumit cocaïna i amfetamines i un 1,6% LSD.

L'actitud que adopta la família davant el consum de substàncies, exerceix una paper fonamental en la conducta dels adolescents. El 78,2% dels pares desconeixen el consum de drogues il·legals dels seus fills de manera que desconeixem si intervindrien per canviar l'estil de vida dels joves.

Els estudiants que consumeixen tabac no perceben un elevat risc per la seva salut, mentre els no consumidors classifiquen el tabac com una substància "bastant" nociva. Pel que fa a l'alcohol no s'observen diferències significatives, el 60,6% considera les begudes alcohòliques poc perjudicials. El concepte de la toxicitat de les drogues il·legals és més equitatiu, les consideren "molt" perjudicials un 77% dels alumnes.

En relació als coneixements, més del 60% dels joves relacionaven més de dues patologies al consum de les diferents substàncies. Referent al tabac la més associada ha estat el càncer de pulmó seguit de l'infart agut de miocardi i referent a les begudes alcohòliques les afectacions hepàtiques i de memòria.

Els resultats obtinguts han de ser interpretats tenint en compte les limitacions de l'estudi. En primer lloc, al ser un estudi transversal no ens ha permès establir una causalitat entre les variables, és a dir, no podem afirmar la causa del consum, però sí una associació. El nombre d'estudiants de la mostra final no inclou els alumnes que no eren presents el dia del qüestionari o que no el van poder complimentar per dificultats de comprensió de l'idioma. Finalment, les dades de l'estudi no inclouen aquells adolescents no escolaritzats i els que ja han finalitzat l'ESO i no continuen estudiant batxillerat, de manera que no garanteix la representativitat de tots els adolescents de 14-18 anys d'Arenys de Munt.

7. CONCLUSIONS

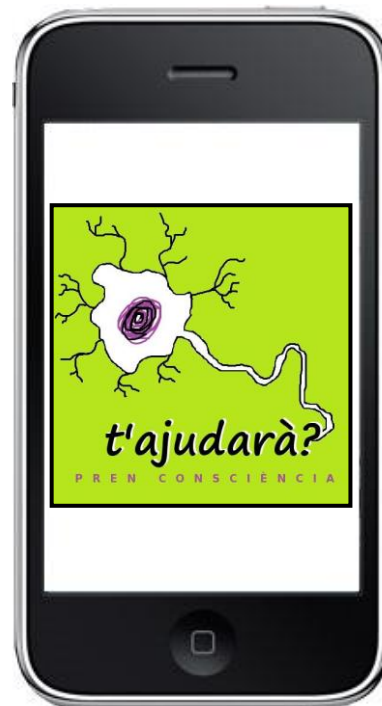
Els resultats emfatitzen, la necessitat de millorar les activitats dirigides a la prevenció del consum precoç de substàncies entre els adolescents i també d'avaluar quina seria l'edat adient per iniciar-los, ja que el consum de tabac, alcohol i cànnabis entre els joves de 14-18 anys segueix essent elevat i l'edat d'inici del consum es troba entre els 13-14 anys. La creació d'activitats preventives ven orientades, permetran disminuir al màxim possible l'edat d'inici, evitant l'evolució fins a consumidors adults i les possibles conseqüències greus per la seva salut.

8. IMPLICACIÓ POTENCIAL

Els antecedents exposats anteriorment i els resultats de l'estudi obtinguts reafirmen que els programes preventius que s'estan duent a terme, no són totalment eficients. Les intervencions amb major evidència d'eficàcia en la població adolescent són les realitzades a partir de mètodes interactius i és per aquest motiu, que la creació d'una aplicació pel mòbil destinada a la població jove i evidentment relacionada amb el consum de drogues, podria resultar més efectiu i una manera també, més entretinguda d'aprendre i més motivadora. L'aplicació aportaria informació detallada sobre les drogues i facilitaria l'educació activa per part dels joves a partir de jocs dinàmics. La seva utilització, oberta a tot el públic però amb l'objectiu de ser utilitzada en horari escolar durant la sessió de tutoria (classe-tutor), establiria un rànquing de puntuacions, aspecte que s'utilitzaria per motivar als joves en el seu ús. Els professionals sanitaris tindrien accés als resultats i així podrien continuar amb la formació preventiva presencial reforçant les mancances dels joves, permetent així no ometre les xerrades i tallers a les escoles i facilitant també la relació entre l'Àrea Bàsica de Salut (ABS) i l'institut.

És imprescindible treballar conjuntament per aconseguir els millors resultats, entenent com a objectiu principal la promoció d'estils de vida saludables per millorar així, la qualitat de vida dels adolescents.

9. BIBLIOGRAFIA

1. Tercedor P et al. Incremento del consumo de tabaco y disminución del nivel de práctica de actividad física en adolescentes españoles. Estudio AVENA. *Nutr Hosp.* 2007; 22(1): 89-94.
2. Aburto Barrenechea M, Esteban González C, Bilbao González A, Moraza Cortés FJ, Capelastegui Saiz A. Prevalencia del consumo de tabaco en adolescentes. Influencia del entorno familiar. *An Pediatr.* 2007; 4(66): 357-66.
3. González Henríquez L, Berger Vila K. Consumo de tabaco en adolescentes: Factores de riesgo y factores protectores. *Cienc. enferm.* 2002; 8(2).
4. Tabaco [pàgina Internet] Organización Mundial de la salud; [actualitzada maig 2013; revisada 3 gener 2014]; Disponible a: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs339/es/>
5. Bello S et al. Efectos de la exposición al humo de tabaco ambiental en no fumadores. *Rev. chil. enferm. respir.* 2005; 3(21): 179-87.
6. Samet JM. Los riesgos del tabaquismo activo y pasivo. *Salud pública Méx.* 2002; (44): 144-58.
7. Llei 28/2005 del 26 de desembre, de mesures sanitàries davant el tabaquisme i reguladors de la venda, el subministrament, el consum i la publicitat dels productes del tabac. (Boletín Oficial del Estado, número 309, de 27-11-2005).
8. Consumo, percepciones y opiniones de la población ante las drogas [pàgina Internet] Madrid: Gobierno de España; [actualitzada 2009; revisada 3 gener 2014]; Disponible a: http://www.pnsd.msc.es/en/Categoria2/observa/pdf/EDADES_2009.pdf
9. Encuesta estatal sobre uso de drogas en estudiantes de enseñanza secundarias [pàgina Internet] Madrid: Gobierno de España; [actualitzada 2011; revisada 3 gener 2014]; Disponible a: http://www.pnsd.msc.es/en/Categoria2/observa/pdf/ESTUDES_2010.pdf
10. Caballero Hidalgo A, González B, Pinilla J, Barber P. Factores predictores del inicio y consolidación del consumo de tabaco en adolescentes. *Gac Sanit.* 2005; 6(19): 440-7.
11. Delgado B, Inglés CJ, Bautista R, Tprregrosa MS, Espada JP, García Fernández JM et al. Factores psicosociales relacionados con el consumo de alcohol y tabaco en adolescentes españoles. *Int J Clin Health Psychol.* 2007; 2(7): 403-20.
12. García S, Castellano G, Paniagua H, Sarrallé S, Redondo C. Consumo de tabaco, alcohol y drogas no legales entre adolescentes y relación con los hábitos de vida y el entorno. *An Pediatr.* 2001; 2(55): 121-7.

13. Espada J, Méndez X, Griffin K, Botvin G. Adolescencia: consumo de alcohol y otras drogas. Papeles de psicólogo. 2003; 84: 1-5.
14. Valdés N, Sánchez S. El tabaco y las adolescentes: tendencias actuales. Washington: Oficina Regional de la Organización Mundial de la Salud; 1999. PAHO/HDP/HDW/99-001.
15. Medina Mora ME, Peña Corona M, Craviotot P, Villatoro J, Kuri P. Del tabaco al uso de otras drogas: ¿el uso temprano de tabaco aumenta la probabilidad de usar otras drogas?. Salud pública de Méx. 2002; 1(44): 109-15.
16. Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas. Plan Nacional sobre drogas. Memoria 2007. Madrid: Ministerio de Sanidad y Política Social; 2007. NIPO: 840-09-016-0.
17. Yáñez AM, López R, Serra Batlles J, Roger N, Arnau A, Roura P. Consumo de tabaco en adolescentes. Estudio poblacional sobre las influencias parentales y escolares. Arch Bronconeumol. 2006; 1(42): 21-4.
18. Informe de la encuesta estatal sobre uso de drogas en estudiantes de enseñanzas secundarias [página Internet] Madrid: Gobierno de España; [actualizada 27 setembre 2007; revisada 9 gener 2014]; Disponible a:
<http://www.pnsd.msc.es/Categoria2/observa/pdf/Estudes2006-2007.pdf>
19. Moreno C, Ramos P, Rivera F, Jiménez Iglesias A, García Moya I, Sánchez Queija I et al. Las conductas relacionadas con la salud y el desarrollo de los adolescentes españoles. Resultados del Estudio HBSC-2010 con chicos y chicas españoles de 11 a 18 años. Madrid: Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad; 2012. NIPO: 680-12-014-3.
20. Moreno C, Sánchez Queija I, River F, Ramos P, Granado MC, Muñoz Tinoco V, Jiménez Iglesias A. Estudio Health Behaviour in School-age Children (HBSC). Resultados de la encuesta a los centros educativos (actividades de promoción y educación para la salud y aspectos estructurales y de recursos que las condicionan. Madrid: Ministerio de Sanidad y Consumo; 2006. NIPO: 351-08-100-0.
21. Jiménez Iglésias A, Moreno C, Oliva A, Ramos P. Una aproximación a la evaluación de la eficacia de una programa de prevención de drogodependencias en Educación Secundaria en Andalucía. Addicciones. 2010; 3(22): 253-65.
22. Oliva A, Parra A, Sánchez Quija I. Consumo de sustancias durante la adolescencia: trayectorias evolutivas y consecuencias para el ajuste psicológico. Int J Clin Health Psychol. 2008; 1(8): 153-69.

23. Alcalá Cornide M, Azañas Ruiz S, Moreno Torres C, Gálvez Alcaraz L. Consumo de alcohol, tabaco y otras drogas en adolescentes, estudio de dos cohortes. Medicina de familia (and). 2002; 2(3): 81-7.
24. Gómez Fraguera JA, Luengo Martín A, Romero Triñanes E. Prevención del consumo de drogas en la escuela: cuatro años de seguimiento de un proyecto. Psicothema. 2002; 4(14): 685-92.
25. Coromines P, Prats E, Coll M. Programa de salut i escola: contingut i guia d'implementació. Barcelona: Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya; 2008. B-3.708-2009.
26. Direcció de Planificació, Compra i Avaluació. Informe de l'avaluació corresponent al curs escolar 2010-2011 del Programa Salut i Escola a la Regió Sanitària de Barcelona. Generalitat de Catalunya: CatSalut; 2011. Ref/Avaluació PSiE-RSB 2010-11.
27. Salvador Llivina T, Suelves Joanxich JM, Puigdollers Muns E. Guía para las administraciones educativas y sanitarias. Criterios de calidad para el desarrollo de proyectos y actuaciones de promoción y educación para la salud en el sistema educativo. Madrid: Educación, Política Social y Deporte (Centro de Innovación y documentación Educativa, CIDE) y Ministerio de Sanidad y Consumo; 2008.
28. Suelves JM, Sánchez Turet M. Asertividad y uso de sustancias en la adolescencia: Resultados de un estudio transversal. An psic. 2001; 1(17): 15-22.
29. Peterson JR, Kealey KA, Mann SL, Marek PM, Sarason IG. Hutchinson Smoking Prevention Project: long-term randomized trial in school-based tobacco use prevention-results on smoking. J Natl Cancer Inst. 2000;92:1979-91.
30. Meneses C, Romo N, Uroz J, Gil E, Markez I, Gimenez S et al. Adolescencia, consumo de drogas y comportamientos de riesgo: diferencias por sexo, etnicidad y áreas geográficas en España. Trastornos Adictivos. 2009;11(1):51-63.

ANNEXES

ANNEX 1: CRONOGRAMA

ETAPES	TEMPORALITAT																								
	Gener			Febrer			Març			Abril			Maig			Juny			Juliol						
TFG I																									
Revisió bibliogràfica	■	■	■																						
Determinació objectius			■																						
Metodologia			■	■	■																				
Elaboració enquestes				■	■	■																			
Tutories			■	■	■	■																			
Entrega memòria seguiment						■																			
Defensa tribunal seguiment							■																		
TFG II																									
Treball de camp								■	■																
Disseny i Base de dades										■															
Anàlisi estadístic											■	■													
Interpretació de resultats												■	■	■											
Tutories											■		■	■	■										
Entrega memòria final															■										
Defensa tribunal final																							■		

ANNEX 2: ENQUESTA SOBRE EL CONSUM

ENQUESTA SOBRE EL CONSUM- Treball final de grau

Marca amb una **creu** la resposta més adient.

La següent enquesta és totalment **ANÒNIMA I CONFIDENCIAL**. El seu ús serà estrictament per la realització del treball final de grau de l'enquestador.

EDAT: _____

SEXE: Home
 Dona

CURS: 3r ESO
 4rt ESO
 1r Batxillerat
 2n Batxillerat

1) Acostumes a sortir de festa?

- Sí, tots els dies
- Sí, tots els caps de setmana
- Sí, en dies puntuals
- Mai

2) De quants diners disposes a la setmana per les teves despeses personals (euros/setmana)?

- 1-5 €
- 6-10 €
- 11-15 €
- 16-20 €
- ≥ 20 €
- No dispo de diners

BLOC 1: Relacionat amb el consum de tabac

3) Has consumit alguna vegada tabac?

- Sí No

(Si has respòs "Sí" passa a la pregunta 5, en cas contrari "No" passa a la pregunta 4)

4) Perquè no has provat mai el tabac? (Múltiple resposta)

- No tinc curiositat
- És dolent per la salut
- Els meus pares no em deixen
- Per la religió
- Altres: _____

(Passa a la pregunta 12)

5) Quina edat tenies la primera vegada que vas provar el tabac?

- ≤ 13 anys
- 14 -15 anys
- 16-17 anys
- ≥ 18 anys

6) Perquè vas provar el tabac per primera vegada? (Múltiple resposta)

- Per què ho feien els meus amics
- Per què em van incitar a provar-ho

- Per curiositat
- Per sentir-me més fort davant la resta de companys
- Per què ho fan els meus pares i/o germans
- Altres: _____

7) Actualment consumeixes tabac?

- Sí
- No

(Si has respòs "Sí" passa a la pregunta 8, en cas contrari "No" passa a la pregunta 12)

8) Quin és el teu consum habitual?

- Diàriament
- Ocasionalment (no tots els dies de la setmana)
- Esporàdicament, quan surto de festa

9) En els últims 30 dies (un mes), els dies que has fumat, quants cigarros has consumit al dia?

- 1 cigarro/dia
- 2-5 cigarros/dia
- 6-10 cigarros/dia
- 11-15 cigarros/dia
- 16-20 cigarros/dia
- $\geq$ 20 cigarros/dia
- No he fumat en els últims 30 dies

10) Quan temps passa entre que et lleves i fumes el primer cigarro?

- Menys de 5 minuts
- Entre 6-30 minuts
- De 31-60 minuts
- Més de 61 minuts

11) Els teus familiars et posen algun inconvenient respecte el tabac?

- No, em deixen fumar amb ells
- No, però no em deixen fumar davant d'ells
- Sí, no els agrada que fumi i intenten impedir que ho faci
- No saben que fumo

12) Estàs preocupat pels efectes nocius del tabac sobre la teva salut?

- Sí, molt
- Bastant
- No gaire
- En absolut

13) Quina de les següents malalties diries que estan associades al consum de tabac?

(Múltiple resposta)

- El tabac està associat al càncer de pulmó
- El tabac està associat a la infertilitat i disfunció erèctil
- El tabac està associat a la irritació crònica als pulmons
- El tabac està associat al infart cardíac
- El tabac està associat al càncer de bufeta

BLOC 2: Relacionat amb el consum de begudes alcohòliques

14) Has consumit alguna vegada begudes alcohòliques?

- Sí No

(Si has respòs "Sí" passa a la pregunta 16, en cas contrari "No" passa a la pregunta 15)

15) Perquè no has provat mai l'alcohol? (Múltiple resposta)

- No tinc curiositat
 És dolent per la salut
 Els meus pares no em deixen
 Per la religió
 Altres: _____

(Passa a la pregunta 24)

16) Perquè vas provar l'alcohol per primera vegada? (Múltiple resposta)

- Per què ho feien els meus amics
 Per què em van incitar a provar-ho
 Per curiositat
 Per sentir-me més fort davant la resta de companys
 Per què ho fan els meus pares i/o germans
 Altres: _____

17) Quina edat tenies la primera vegada que vas provar una beguda alcohòlica?

- ≤ 13 anys
 14 -15 anys
 16-17 anys
 ≥ 18 anys

18) Actualment consumeixes begudes amb alcohol?

- Sí No

(Si has respòs "Sí" passa a la pregunta 19, en cas contrari "No" passa a la pregunta 24)

19) Quin és el teu consum habitual dels últims 30 dies?

- Diàriament
 Ocasionalment (no tots els dies de la setmana)
 Esporàdicament, només quan surto de festa
 No n'he consumit en l'últim mes

20) En els últims 30 dies (un mes), els dies que has begut alcohol, quants gots has pres?

- 1 got/dia
 2-3 gots/dia
 4-5 gots/dia
 ≥ 6 gots/dia

21) Quin tipus de begudes alcohòliques acostumes a beure? (Múltiple resposta)

- Cervesa
 Vi
 Còctels (cubates)

Altres: _____

22) T'has emborratxat alguna vegada?

- Sí, una vegada
- Sí, entre 2-3 vegades
- Sí, més de 4 vegades
- No, mai

23) Els teus familiars et posen algun inconvenient respecte el consum de begudes alcohòliques?

- No, deixen que begui alcohol amb ells
- No, però no em deixen beure alcohol davant d'ells
- Sí, no els agrada que consumeixi alcohol i intenten impedir que ho faci
- No saben que consumeixo begudes alcohòliques

24) Estàs preocupat pels efectes perjudicials de l'alcohol sobre la teva salut?

- Sí, molt
- Bastant
- No gaire
- En absolut

25) Quina de les següents malalties creus que estan associades al consum de begudes alcohòliques? (Múltiple resposta)

- L'alcohol està associat a la pèrdua de memòria
- L'alcohol està associat a la impotència sexual
- L'alcohol està associat a l'obesitat
- L'alcohol està associat al problemes hepàtics (dany al fetge)
- L'alcohol està associat al càncer

BLOC 3: Relacionat amb el consum de drogues

26) Has consumit mai alguna substància il·legal? (Exemples: Marihuana, cocaïna,...)

- Sí
- No

(Si has respòs "Sí" passa a la pregunta 28, en cas contrari "No" passa a la pregunta 27)

27) Perquè no has provat mai les drogues? (Múltiple resposta)

- No tinc curiositat
- És dolent per la salut
- Els meus pares no em deixen
- Per la religió
- Altres: _____

(Passa a la pregunta 33)

28) Perquè vas provar les drogues per primera vegada? (Múltiple resposta)

- Per què ho feien els meus amics
- Per què em van incitar a provar-ho

- Per curiositat
- Per sentir-me més fort davant la resta de companys
- Per què ho fan els meus pares i/o germans
- Altres: _____

29) Quin tipus de substància? (Múltiple resposta)

- Cànnabis (Marihuana)
- Cocaïna
- Amfetamines
- LSD
- Altres: _____

30) En els últims 30 dies (un mes), quin ha estat el teu consum habitual?

- Diàriament
- Ocasionalment (no tots els dies de la setmana)
- Esporàdicament, només quan surto de festa
- No n'he consumit en l'últim mes

31) Has barrejat alguna vegada alcohol amb tabac i altres drogues?

- Sí
- No

32) Els teus familiars et posen algun inconvenient respecte el consum de drogues il·legals?

- No, deixen que en consumeixi amb ells
- No, però no em deixen consumir-ne davant d'ells
- Sí, no els agrada que en consumeixi i intenten impedir que ho faci
- No saben que en consumeixo

33) El consum de substàncies tòxiques és ..... perjudicial per la salut?

- Molt
- Bastant
- Poc
- Gens

ANNEX 3: CONSENTIMENT INFORMAT

CONSENTIMENT INFORMAT PER ESCRIT

Títol: Tabac, alcohol i drogues en l'adolescència: Estudi descriptiu.

Jo, (nom i cognoms) Miquel Talizano, manifesto que he estat informat/da del present estudi i que:

He pogut fer preguntes sobre l'estudi.

He rebut prou informació sobre l'estudi.

Comprend que la meva participació és voluntària.

Comprend que puc retirar-me de l'estudi:

- Quan vulgui.
- Sense haver de donar explicacions.
- Sense que això tingui cap repercussió personal ni sanitària.

Les meves dades personals seran protegides i la informació recollida serà processada d'acord amb la normativa vigent en matèria de protecció de dades (Llei Orgànica 15/1999, de 13 de desembre de Protecció de Dades de Caràcter Personal i Reial Decret 1720/2007, de 21 de desembre, per el que s'aprova el Reglament de Desenvolupament de la Llei sobre protecció de dades).

Considerant això, ATORGO lliurement el meu CONSENTIMENT per a participar a l'estudi i a que les meves dades es puguin utilitzar amb finalitats d'investigació.

Rebré una còpia signada d'aquest consentiment informat.

_____
Signatura del participant a l'estudi

Data: 01/02/2014

Dia Mes Any

CARLA RAMOS SERRANO
_____
Nom, cognoms i signatura de l'investigador

Data: 01/02/2014

Dia Mes Any

que obté el consentiment

